

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ - ΕΠΙΧΕΙΡΩ»
Βελτίωση της Ενεργειακής Απόδοσης Πολύ Μικρών, Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων
Εμπορίου, Υπηρεσιών και Τουρισμού

Αθήνα, Οκτώβριος 2022

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δράση αποτελεί μέρος των πολιτικών και μέτρων του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), το οποίο καθορίζει με λεπτομέρεια το σχέδιο δράσης για την επίτευξη συγκεκριμένων ενεργειακών και κλιματικών στόχων έως το 2030. Βασικά στοιχεία για το ΕΣΕΚ είναι η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης εφαρμόζοντας τη στρατηγική για την ανακαίνιση του κτιρίου στον οικιακό και τον τριτογενή τομέα και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του βιομηχανικού τομέα.

Το δυναμικό ενεργειακής απόδοσης του τριτογενούς τομέα είναι αρκετά υψηλό, καθώς συνδέεται στενά με την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, ιδίως σε υποτομείς όπως ιδιωτικά γραφεία, εμπορικά κτίρια και ξενοδοχεία. Περίπου το 65% αυτού του κτιριακού αποθέματος έχει κατασκευαστεί πριν από το 1980 και σε μικρό βαθμό έχει ανακαινιστεί, οδηγώντας σε αναποτελεσματικούς κελύφους κτιρίων, συστήματα κλιματισμού θέρμανσης και εξαερισμού, όπως έχει οριστεί με την εισαγωγή του συστήματος πιστοποιητικού ενεργειακής απόδοσης.

Οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις τόσο στον δευτερογενή όσο και στον τριτογενή τομέα, με λιγότερους από δέκα (10) υπαλλήλους και ετήσιο κύκλο εργασιών κάτω των 2 εκατ. € αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα της ελληνικής οικονομίας. Έχουν ακόμη μεγαλύτερη ανάγκη για βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης, δεδομένης της έλλειψης εσωτερικών διαχειριστών ενέργειας και εμπειρογνομόνων, αλλά και της δυσκολίας πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τις απαιτούμενες παρεμβάσεις.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα αποτελεί μέρος προσπάθειας για την εφαρμογή της πράσινης μετάβασης και σχετίζεται με τους ακόλουθους στόχους για το κλίμα και το περιβάλλον που ορίζονται στον κανονισμό ΕΕ 2020/852:

- ο περιορισμός της κλιματικής αλλαγής
- ο προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- ο μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία

Επιπλέον, ευθυγραμμίζεται με μια σειρά πρόσφατων οδηγιών και κανονισμών της ΕΕ που έχουν εναρμονιστεί στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο όπως το 2010/27 (Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση), 2918/844 (Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων), 2018/2001 (Σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, οδηγία 2018/1999 (Κανονισμός για τη Διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και τη Δράση για το Κλίμα) κ.λπ.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η εφαρμογή μέτρων ενεργειακής απόδοσης στις επιχειρήσεις μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την εξοικονόμηση ενέργειας. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό να ενισχυθούν οι παρεμβάσεις για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των επιχειρήσεων της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό η εξοικονόμηση αναμένεται να προκύψει από:

α) την ενεργειακή αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής με παρεμβάσεις στο κτιριακό κέλυφος, αναβάθμιση εσωτερικών ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, αναβάθμιση συστημάτων ψύξης/θέρμανσης, αναβάθμιση ή και ένταξη νέων υλικών και εξοπλισμού για τη μείωση των απωλειών ενέργειας, αναβάθμιση εξοπλισμού φωτισμού, κλπ, και

β) με την εγκατάσταση και πιστοποίηση συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και διατάξεων αυτοματισμού.

Η δράση εντάσσεται στον Πυλώνα «Πράσινη Μετάβαση» του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, στην κατηγορία Α.2 Ανακαίνιση και στον Τομέα «Επενδύσεις στην Ενεργειακή Απόδοση» και θα υλοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο και στο σύνολο των περιφερειών της χώρας

Η δράση υλοποιείται σε όλα τα στάδια (υποβολή, αξιολόγηση, ενστάσεις, υπαγωγή, έλεγχος, πιστοποίηση, τροποποίηση, πληρωμή, έλεγχος μακροχρόνιων υποχρεώσεων κ.λ.π.) μέσω Πληροφοριακού Συστήματος για τη διαχείριση δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η πρόσβαση στο οποίο θα δίνεται στους δικαιούχους των ενισχύσεων μέσω ειδικής ιστοσελίδας και στο οποίο υποχρεωτικά οι δικαιούχοι των ενισχύσεων θα υποβάλλουν το σύνολο των αιτημάτων (π.χ. αιτήματα υποβολών, ενστάσεις, αιτήματα ελέγχου, αιτήματα τροποποίησης κ.λ.π.).

Η υλοποίηση της δράσης αναμένεται να συμβάλει στον συνολικό στόχο μείωσης της ετήσιας κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας κατά 380GWh, με αποτέλεσμα την αντίστοιχη μείωση του κόστους ενέργειας των επιχειρήσεων και επίσης τη μείωση των ετήσιων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 35%.

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης της δράσης ανέρχεται συνολικά σε **200 εκατ. €** και θα κατανέμεται διακριτά σε

- 100 εκ € για τους κλάδους Εμπορίου και Υπηρεσιών
- 100 εκ € για τον κλάδο Τουρισμού

Η δράση χρηματοδοτείται από πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η κατανομή των πόρων θα γίνεται σε επίπεδο περιφέρειας.

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

Για κάθε έργο που θα υποβληθεί και θα επιχορηγηθεί στα πλαίσια του προγράμματος, ο ελάχιστος ενεργειακός – περιβαλλοντικός στόχος καθορίζεται οι εξής:

1. μείωση εκπεμπόμενων ρύπων (CO₂) τουλάχιστον κατά 35%
2. εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας τουλάχιστον κατά 35%
3. αναβάθμιση της ενεργειακής κατηγορίας βάσει ΠΕΑ τουλάχιστον κατά τρεις (3) ενεργειακές τάξεις σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση (ή υποχρεωτικά Β' κλάση όταν πρόκειται για ριζική ανακαίνιση) εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση κτιριακών υποδομών που εμπίπτουν στις διατάξεις του Ν.4122/2013.

Η τεκμηρίωση της αναγκαιότητας των επεμβάσεων προκύπτει αποκλειστικά από έκθεση αποτελεσμάτων του Ενεργειακού Ελέγχου, όπως αυτή ορίζεται στην Απόφαση του Υπουργού και του

Αν. Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΦΕΚ Β' 2337/10.07.2017), καθώς επίσης ΚΑΙ από το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ), εφόσον πρόκειται για αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών.

Σημειώνεται ότι με την ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου θα πραγματοποιείται αποτίμηση του ενεργειακού στόχου, όπου η ενίσχυση θα συνδέεται με τον πραγματικά επιτευχθείσα εξοικονόμηση ενέργειας.

ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Στο πλαίσιο της Δράσης ενισχύονται **υφιστάμενες μεσαίες, μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις**, όπως αυτές ορίζονται στη Σύσταση της Επιτροπής 2003/361/ΕΚ (Παράρτημα Ι):

- i. Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζομένους και της οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατομμύρια ευρώ.
- ii. Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζομένους και της οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατομμύρια ευρώ.
- iii. Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζομένους και της οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατομμύρια ευρώ.

Επιλέξιμες για τη Δράση είναι όλες οι επιχειρήσεις των κλάδων

- **εμπορίου,**
- **υπηρεσιών,**
- **τουρισμού,**

πλην των δραστηριοτήτων εκείνων που εξαιρούνται από τον Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής και τις Κατευθυντήριες Γραμμές Περιφερειακών Ενισχύσεων.

Δεν έχουν δικαίωμα υποβολής αίτησης χρηματοδότησης:

- οι δημόσιες επιχειρήσεις, οι δημόσιοι φορείς ή δημόσιοι οργανισμοί ή/και οι θυγατρικές τους, καθώς και οι εταιρείες στο κεφάλαιο ή τα δικαιώματα ψήφου των οποίων συμμετέχουν, άμεσα ή έμμεσα, με ποσοστό μεγαλύτερο του είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) οι Ο.Τ.Α. και όλοι οι παραπάνω δημόσιοι φορείς μεμονωμένα ή από κοινού
- οι επιχειρήσεις που εντάσσονται σε ήδη οργανωμένο ομοιόμορφο δίκτυο διανομής προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών και οι οποίες εκμεταλλεύονται κατόπιν σχετικών συμβάσεων άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, που αφορούν συνήθως εμπορικά σήματα ή διακριτικούς τίτλους και τεχνογνωσία για την χρήση και τη διανομή αγαθών ή υπηρεσιών (π.χ. franchising, Shopinshop, δίκτυο πρακτόρευσης κλπ).
- οι επιχειρήσεις με έδρα την κατοικία του δικαιούχου (κύρια ή δευτερεύουσα).

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Οι βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής μιας επιχείρησης στη Δράση είναι οι ακόλουθες

- Να έχει συσταθεί έως επιχείρηση, με επιλέξιμο για τη Δράση ΚΑΔ μέχρι 31/12/2020.
- Να έχει κλείσει πριν την ημερομηνία ηλεκτρονικής υποβολής της πρότασης χρηματοδότησης τουλάχιστον δύο (2) διαχειριστικές χρήσεις δωδεκάμηνης διάρκειας.
- Να δραστηριοποιείται στην Ελληνική επικράτεια και να δηλώσει ως τόπο/τόπους για την υλοποίηση των ενεργειών της παρούσας δράσης αποκλειστικά ανά Περιφέρεια. Στην αίτηση χρηματοδότησης δηλώνεται η Περιφέρεια στην οποία θα πραγματοποιηθεί το επενδυτικό σχέδιο.
- Να έχει την ιδιότητα της Μικρομεσαίας Επιχείρησης σύμφωνα με το Παράρτημα V Ορισμός των ΜΜΕ της σύστασης της ΕΕ 2003/361/ΕΚ, λαμβανομένων υπόψη των όρων για τη διατήρηση της ιδιότητας αυτής
- Να λειτουργεί νόμιμα διαθέτοντας το κατάλληλο αδειοδοτικό έγγραφο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και την ασκούμενη δραστηριότητά τους.
- Να λειτουργεί αποκλειστικά με μία από τις ακόλουθες μορφές: επιχειρήσεις εταιρικού /εμπορικού χαρακτήρα: Ανώνυμη Εταιρία, Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης, Ομόρρυθμη Εταιρία ή Ετερόρρυθμη Εταιρία, Ι.Κ.Ε, Ατομική Επιχείρηση, Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση του Ν. 4019/2011 όπως ισχύει, Συνεταιρισμός και να τηρούν απλογραφικά ή διπλογραφικά βιβλία του ν.4308/2014, όπως ισχύει.
- Να προσκομισθεί Υπεύθυνη Δήλωση του νόμιμου εκπρόσωπου της επιχείρησης ότι δεν υπάρχει αυθαίρετη κατασκευή ή δεν έχει εγκατασταθεί αυθαίρετη χρήση στο ακίνητο και εφόσον υπάρχει έχει τακτοποιηθεί με τις διατάξεις του ισχύοντος νόμου (παρ.2 του άρθρου 83 του Ν. 4495/2017) ή κάποιου προγενέστερου (Ν. 3843/2010, Ν. 4014/2011, Ν.4178/2013).
- Να έχει ολοκληρωθεί η διενέργεια Ενεργειακού Ελέγχου, όπως ορίζεται με το άρθρο 10 του Ν. 4342/2015 και τη σχετική Υπουργική Απόφαση 178679/04.07.2017 της επιχείρησης στην υφιστάμενη κατάσταση της και να προκύπτουν από τα προτεινόμενα σχέδια εξοικονόμησης ενέργειας της έκθεσης αποτελεσμάτων του ενεργειακού ελέγχου, όπως αυτή ορίζεται στην ανωτέρω Υπουργική.
- Σε περίπτωση που η αίτηση περιλαμβάνει μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των κτιριακών υποδομών και εφόσον προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία, για την τεκμηρίωση της αναγκαιότητας υλοποίησης των παρεμβάσεων απαιτείται η έκδοση Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) βάσει του ΚΕνΑΚ που εκδίδεται από Ενεργειακό Επιθεωρητή, εγγεγραμμένο στο Μητρώο Ενεργειακών Επιθεωρητών.
- Να επιτυγχάνει τουλάχιστον τον ελάχιστο ενεργειακό στόχο, σύμφωνα με την σχετική Ενότητα.
- Να υποβάλλει μία (1) και μοναδική επενδυτική πρόταση ανά Α.Φ.Μ. στην παρούσα Δράση καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της παρούσας πρόσκλησης (παρέχεται η δυνατότητα για αναβάθμιση σε περισσότερα από 1 κτίρια εντός της ίδιας Περιφέρειας στη ίδια αίτηση (ΑΦΜ), αρκεί να είναι διακριτά τα στοιχεία του κάθε κτιρίου στην πρόταση).
- Να μη βρίσκεται υπό πτώχευση, εκκαθάριση ή αναγκαστική διαχείριση.
- Να μην εκκρεμεί σε βάρος τους ανάκτηση κρατικής ενίσχυσης έπειτα από απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την οποία μια ενίσχυση κηρύσσεται παράνομη και ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά.
- Να δεσμευτεί ότι οι δαπάνες που περιλαμβάνονται στη συγκεκριμένη αίτηση χρηματοδότησης δεν έχουν χρηματοδοτηθεί, ενταχθεί και δεν θα υποβληθούν προς έγκριση χρηματοδότησης σε άλλο πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους.

- Να μην συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού του άρθρου 40 του Ν. 4488/2017 (Α137/13.09.2017).
- Να μην είναι προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια που δίδεται στο δίκαιο περί κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 2014/C 249/01 Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλέπε Ορισμό Προβληματικής στο Παράρτημα II).
- Να διαθέτει ή να δεσμευθεί με υπεύθυνη δήλωση του Νόμιμου Εκπροσώπου ότι μέχρι την ολοκλήρωση της πρότασης θα μεριμνήσει για τις κατάλληλες υποδομές και υπηρεσίες με σκοπό την ελαχιστοποίηση των εμποδίων πρόσβασης ατόμων με αναπηρία, όπου αυτό είναι απαραίτητο και αναγκαίο. Ως υποδομές νοούνται τόσο οι κτιριακές υποδομές, όσο και οι ηλεκτρονικές εφαρμογές που απευθύνονται στο πελατειακό κοινό (π.χ. ιστοσελίδες και λουπές ηλεκτρονικές εφαρμογές όπως ηλεκτρονικά σημεία πληροφόρησης ή/και εξυπηρέτησης κλπ).
- Να υπάρχει ιδιοκτησία ή παραχώρηση χρήσης ή μίσθωση ή νόμιμη σύσταση επικαρπίας επί του ακινήτου για χρονικό διάστημα 3 ετών μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η περίοδος της εξαετίας υπολογίζεται από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ένταξης της πρότασης. Η ιδιοκτησία, η μίσθωση, η σύσταση επικαρπίας ή η παραχώρηση χρήσης θα πρέπει να καταδεικνύεται με το αίτημα ένταξης στη Δράση.
- Για τις δαπάνες που υπάγονται στο Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό, η σχεδιαζόμενη πράξη πρέπει να πληροί τον χαρακτήρα κινήτρου και για τον σκοπό αυτό δεν πρέπει να έχει γίνει έναρξη εργασιών πριν από την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης από τους δικαιούχους στο πλαίσιο της παρούσας πρόσκλησης. Σε αντίθετη περίπτωση το σύνολο του επενδυτικού σχεδίου καθίσταται μη επιλέξιμο προς χρηματοδότηση
- Ως προς το σύνολο του έργου όσο και τις επιμέρους ενέργειες, ισχύουν οι προϋποθέσεις σώρευσης που ορίζονται στον Κανονισμό ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (Deminiimis) και τον Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό 651/2014.

Επισημαίνεται ότι:

- Εάν μια επιχείρηση δραστηριοποιείται σε τομείς που εξαιρούνται της εφαρμογής του Καν. ΕΕ 1407/2013 και ταυτόχρονα δραστηριοποιείται και σε επιλέξιμες δραστηριότητες, η ενίσχυση χορηγείται μόνο για τις επιλέξιμες δραστηριότητες. Προκειμένου να διασφαλίζεται η μη χρηματοδότηση των μη επιλέξιμων δραστηριοτήτων, για το σύνολο των δαπανών της παρούσας πρόσκλησης απαιτείται διακριτή λογιστική παρακολούθηση καθώς και διάκριση των κέντρων κόστους.
- Εάν μια επιχείρηση εκτελεί οδικές εμπορευματικές μεταφορές για λογαριασμό τρίτων, και έχει και άλλες επιλέξιμες δραστηριότητες για τις οποίες ισχύει το ανώτατο όριο των 200.000 ευρώ, θα ισχύει το ανώτατο όριο των 200.000 ευρώ για την επιχείρηση, με την προϋπόθεση ότι για το σύνολο των δαπανών της παρούσας πρόσκλησης θα υπάρχει διακριτή λογιστική παρακολούθηση καθώς και διάκριση των κέντρων κόστους έτσι ώστε η στήριξη της δραστηριότητας των οδικών εμπορευματικών μεταφορών να μην υπερβαίνει το ποσό των 100.000 ευρώ.

Όλες οι ανωτέρω προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται στο σύνολό τους. Η μη ικανοποίηση κάθε μίας εξ αυτών αποτελεί συνθήκη αποκλεισμού της αίτησης.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

Στο πλαίσιο του Προγράμματος:

-Για τους κλάδους **Εμπορίου και Υπηρεσιών** ενισχύονται έργα συνολικού προϋπολογισμού ύψους επένδυσης (επιχορηγούμενος π/υ) **έως 100.000 €**,

Για τον κλάδο του **Τουρισμού** ενισχύονται έργα συνολικού προϋπολογισμού ύψους επένδυσης (επιχορηγούμενος π/υ) από **50.000 € έως και 500.000 €**. Η Δυναμικότητα της μονάδας θα πρέπει να είναι έως εκατό (100) κλίνες.

Στα άνω όρια δεν περιλαμβάνεται ο ΦΠΑ, ο οποίος **δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη**.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ

Η διάρκεια υλοποίησης κάθε πρότασης, δεν μπορεί να υπερβαίνει τους **δεκαοχτώ (18) μήνες** από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ένταξης της πρότασης.

Επισημαίνεται ότι, δαπάνες τουλάχιστον ίσες με το 30% του εκάστοτε εγκεκριμένου επιχορηγούμενου προϋπολογισμού της επένδυσης, θα πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί και να έχουν αποτελέσει αντικείμενο αιτήματος επαλήθευσης στους πρώτους **εννέα (9) μήνες** από την ημερομηνία έκδοσης της Απόφασης Ένταξης. Σε αντίθετη περίπτωση θα απομειώνεται ο επιχορηγούμενος προϋπολογισμός κατά το ποσόν που υπολείπεται του 30% του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού.

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Οι επιλέξιμες δαπάνες διακρίνονται σε **δαπάνες για την υλοποίηση των επεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης**, οι οποίες εμπίπτουν στον **Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό**, και **λοιπές υποστηρικτικές δαπάνες** (δηλαδή δαπάνες απαραίτητες για τη σύνταξη, την υποβολή και την παρακολούθηση της αίτησης καθώς και τον τελικό έλεγχο επίτευξης των ελάχιστων ενεργειακών στόχων), οι οποίες εμπίπτουν στον **Κανονισμό De Minimis**.

Επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης

Επιλέξιμες επεμβάσεις είναι ενδεικτικά οι ακόλουθες:

- επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης κτιριακού κελύφους όπως θερμομόνωση αδιαφανών δομικών στοιχείων, αντικατάσταση διαφανών δομικών στοιχείων, εγκατάσταση συστημάτων σκίασης,
- *επεμβάσεις* ενεργειακής αναβάθμισης συστήματος φωτισμού, εσωτερικού και εξωτερικού, όπως αντικατάσταση φωτιστικών σωμάτων από νέα τεχνολογίας LED, εγκατάσταση αυτοματισμών σύζευξης τεχνητού με φυσικό φωτισμό, εγκατάσταση αυτοματισμών μείωσης κατανάλωσης λόγω απουσίας / παρουσίας χρηστών,
- επεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα θέρμανσης χώρων όπως αντικατάσταση λεβήτων από αντλίες θερμότητας, ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση τερματικών μονάδων από νέες ενεργειακά αποδοτικότερες,
- επεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα ψύξης χώρων όπως αντικατάσταση ψυκτών από νεότερης τεχνολογίας αντλίες θερμότητας ή ψύκτες, ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση τερματικών μονάδων από νέες ενεργειακά αποδοτικότερες,
- επεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα αερισμού χώρων όπως αντικατάσταση Κ.Κ.Μ. από νεότερης τεχνολογίας που διαθέτουν ανάκτηση της ενέργειας του απορριπτόμενου

αέρα, ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση ανεμιστήρων μονάδων από νέες ενεργειακά αποδοτικότερους που ελέγχονται από ηλεκτρονικές διατάξεις (inverters),

- επεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε συστήματα ζεστού νερού χρήσης όπως αντικατάσταση λεβήτων από αντλίες θερμότητας, ενίσχυση θερμομόνωσης δικτύων διανομής, αντικατάσταση μονάδων αποθήκευσης από νέες ενεργειακά αποδοτικότερες,
- επεμβάσεις εγκατάστασης συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως ηλιοθερμικά συστήματα, φωτοβολταϊκά συστήματα, συστήματα αποθήκευσης ενέργειας, μικρές ανεμογεννήτριες και γεωθερμικές Α/Θ συμπεριλαμβανομένων των γεωεναλλακτών,
- εγκατάσταση συστήματα αυτοματισμού, ελέγχου και διαχείρισης σε τοπικό αλλά σε κεντρικό επίπεδο
- συστήματα βελτίωσης ποιότητας ισχύος

Δεν είναι επιλέξιμα:

- Εργασίες συντήρησης.
- Κινητά στοιχεία, μη μόνιμου χαρακτήρα (πχ κουρτίνες, εσωτερικές περσίδες, κλπ).
- Λοιπός εξοπλισμός που δε συμβάλει στην ενεργειακή αναβάθμιση του κτιρίου
- Εργοδοτικές εισφορές για κατασκευαστικές εργασίες και οι δαπάνες που αφορούν σε δασμούς, και τέλη.

Αναλυτικά, οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών οι οποίες θα τύχουν επιχορήγησης στο πλαίσιο της παρούσας Προδημοσίευσης και οι τυχόν **περιορισμοί** που θα τις διέπουν, θα ορισθούν στην αναλυτική Πρόσκληση του Προγράμματος.

Λοιπές υποστηρικτικές Υπηρεσίες

Στο πλαίσιο της Δράσης είναι δυνατή η χρηματοδότηση των παρακάτω υποστηρικτικών υπηρεσιών:

- Υπηρεσίες Ενεργειακού Ελεγκτή, όπως ορίζεται από τον Ν. 4342/2015 και την σχετική Υ.Α. 178679/04.07.2017.
- Υπηρεσίες Ενεργειακού Επιθεωρητή, όπως ορίζεται από το Ν. 4122/2013 και την σχετική Υ.Α. 178581/30-06-2017 για έκδοση Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (αρχικό και τελικό) για τις περιπτώσεις κτιρίων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΕΝΑΚ.
- Ανάπτυξη και Πιστοποίηση συστήματος ενεργειακής διαχείρισης σύμφωνα με το πρότυπο ISO 50001.
- Υπηρεσίες Συμβούλου παρακολούθησης και διαχείρισης
- Εκπόνηση μελετών και ερευνών κάθε μορφής απαραίτητες για την υλοποίηση της έκθεσης αποτελεσμάτων του ενεργειακού ελέγχου σχετικές με τους σκοπούς της Δράσης.

Για τις υποστηρικτικές δαπάνες επισημαίνονται τα εξής:

- Σε κάθε περίπτωση, η τεκμηρίωση για την αναγκαιότητα υλοποίησης των παρεμβάσεων προκύπτει από Ενεργειακό Έλεγχο σύμφωνα με την έννοια του Ν.4342/15 που διενεργείται από Ενεργειακό Ελεγκτή εγγεγραμμένο στο Μητρώο Ενεργειακών Ελεγκτών. Επισημαίνεται ότι για τις περιπτώσεις των κτιρίων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του απαιτείται η έκδοση

Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) βάσει του ΚΕνΑΚ που εκδίδεται από Ενεργειακό Επιθεωρητή, εγγεγραμμένο στο Μητρώο Ενεργειακών Επιθεωρητών. Επισημαίνεται ότι επιλέξιμες είναι μόνο οι παρεμβάσεις που περιγράφονται στα προτεινόμενα σχέδια εξοικονόμησης ενέργειας της έκθεσης αποτελεσμάτων του ενεργειακού ελέγχου.

- Η δαπάνη για το κόστος των Ενεργειακών Ελέγχων, των Ενεργειακών Επιθεωρήσεων προς έκδοση Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) για περιπτώσεις κτιρίων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕνΑΚ), η δαπάνη του Ενεργειακού Συμβούλου, οι δαπάνες για την εφαρμογή και πιστοποίηση συστήματος ενεργειακής διαχείρισης, καθώς και τυχόν δαπάνες απαιτούμενων υποστηρικτικών μελετών είναι επιλέξιμες.
- Οι δαπάνες παροχής υπηρεσιών, παρακολούθησης και διαχείρισης της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου είναι επιλέξιμες υπό τους ακόλουθους όρους:
  - ο Να αφορούν στο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία δημοσίευσης της πρόσκλησης και μέχρι την ολοκλήρωση της επένδυσης.
  - ο Οι πιθανές δαπάνες διαμονής, μετακίνησης και λοιπές δαπάνες ταξιδιών των συμβούλων περιλαμβάνονται στη συνολική αμοιβή τους και δεν είναι επιλέξιμες ως διακριτές δαπάνες.
- Οι επιλέξιμες επιχορηγούμενες δαπάνες για τις συμβουλευτικές / υποστηρικτικές εργασίες στο σύνολό τους δε δύναται να υπερβαίνουν το επτά τοις εκατό (7%) του επιλέξιμου συνολικού Π/Υ του επενδυτικού σχεδίου, με ανώτατο σύνολο υποστηρικτικών δαπανών τις 30.000 €.
- Η τελική επιλεξιμότητα των δαπανών συνδέεται άμεσα με την κάλυψη του ενεργειακού στόχου που τίθεται είτε μέσω της έκθεσης αποτελεσμάτων του ενεργειακού ελέγχου είτε μέσω των εκθέσεων ολοκλήρωσης εργασιών και του πλάνου μέτρησης και επαλήθευσης που οφείλει να υποβάλλονται ως παραδοτέα και θα ελέγχονται απολογιστικά μετά το πέρας των επεμβάσεων και σε κάθε περίπτωση πριν την τελική δόση εκταμίευσης του έργου.

Γενικές επισημάνσεις για τις δαπάνες

- Δεν θεωρείται επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση, επενδυτικό σχέδιο του οποίου οι δαπάνες πραγματοποιούνται πριν από τον χρόνο έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών. Έναρξη εργασιών πριν την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αίτησης για το σύνολο της πρότασης.
- Να εξασφαλιστούν (όπου απαιτείται) και να προσκομιστούν οι απαιτούμενες άδειες για τις εκτελούμενες εργασίες σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.
- Δεν είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που αφορούν σε προμήθεια παραγωγικού εξοπλισμού.
- Δεν είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που αφορούν σε δασμούς, φόρους, τέλη, έξοδα αμοιβών εκτελωνιστή και εκτελωνισμού.
- Τα υλικά και τα συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν για τις παρεμβάσεις πρέπει να φέρουν πιστοποίηση των ενεργειακών χαρακτηριστικών τους.
- Ο προμηθευόμενος εξοπλισμός πρέπει να είναι σύγχρονος, καινούργιος κι αμεταχειρίστος και στην κυριότητα της επιχείρησης.

- Όλες οι δαπάνες θα εξετάζονται για την επιλεξιμότητά τους, το εύλογο του κόστους καθώς και για τη σκοπιμότητά τους σε σχέση με την επιχείρηση κατά τη διαδικασία επαλήθευσης - πιστοποίησής τους. Σε περίπτωση που οι δαπάνες που πιστοποιούνται δεν κριθούν επιλέξιμες, εύλογες ή/και σχετικές με την επιλέξιμη δραστηριότητα της επιχείρησης κατά την πιστοποίηση τους, θα γίνεται δεκτό μόνο το ποσό που χαρακτηρίζεται ως επιλέξιμο, εύλογο και σχετικό.
- Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) είναι επιλέξιμη δαπάνη, εφ' όσον ο Δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα ΦΠΑ όπως εκάστοτε ισχύει. Ειδικότερα, είναι επιλέξιμη δαπάνη εφ' όσον βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση εξαιρούμενων ή απαλλασσόμενων του ΦΠΑ δραστηριοτήτων του Δικαιούχου.
- Στις περιπτώσεις που ο ΦΠΑ βαρύνει δαπάνες οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης όσο και για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες παρέχεται το σχετικό δικαίωμα, ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη κατά το ποσοστό που δεν μπορεί να ανακτηθεί. Σημειώνεται ότι, όταν ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη, συμπεριλαμβάνεται στον επιχορηγούμενο π/υ και σε καμία περίπτωση δεν τον προσαυξάνει.
- Η τελική επιλεξιμότητα των δαπανών από την υλοποίηση των ενταγμένων προτάσεων θα επιβεβαιωθεί με επαλήθευση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου.

Ως ημερομηνία **έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών** ορίζεται:

- 1) για τις δαπάνες οι οποίες υπάγονται στο Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό, **η ημερομηνία ηλεκτρονικής υποβολής της πρότασης στο Πρόγραμμα.**
- 2) για τις δαπάνες οι οποίες υπάγονται στον Κανονισμό Deminimis, **η ημερομηνία προδημοσίευσης του Προγράμματος,**

Ως ημερομηνία **λήξης επιλεξιμότητας των δαπανών** των προτάσεων ορίζεται η **30.06.2025**. Η ολοκλήρωση των προτεινόμενων προτάσεων θα πρέπει να συντελεστεί έως την ως άνω ημερομηνία

Οι ενισχύσεις της παρούσας δράσης θα διατεθούν στο πλαίσιο:

- του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1407/2013 της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (De Minimis).
- του Κανονισμού (ΕΕ) αρ.651/2014 της Επιτροπής για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 87 & 88 της συνθήκης (ΓΑΚ), και συγκεκριμένα με βάση το Άρθρο 40 (Επενδυτικές ενισχύσεις για τη συμπαραγωγή ενέργειας υψηλής απόδοσης) και το Άρθρο 41 (Επενδυτικές ενισχύσεις για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές εκ των οποίων οι Επιλέξιμες δαπάνες υπολογίζονται με βάση το στοιχείο α' ή β' της παρ.6)

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον Γενικό Απαλλακτικό Κανονισμό (ΓΑΚ), για τον προσδιορισμό των επενδυτικών ενισχύσεων για μέτρα ενεργειακής απόδοσης, επιλέξιμες δαπάνες είναι οι πρόσθετες επενδυτικές δαπάνες που απαιτούνται ώστε να επιτευχθεί το υψηλότερο επίπεδο ενεργειακής απόδοσης. Ως εκ τούτου και σύμφωνα με τα Άρθρα 40 & 41 του ΓΑΚ, πρέπει να προσδιοριστεί το κόστος μιας παρόμοιας επένδυσης που έχει ως αποτέλεσμα μικρότερη ενεργειακή απόδοση και που θα μπορούσε προφανώς να πραγματοποιηθεί χωρίς την ενίσχυση.

Τα σχετικά αντιπαραδείγματα μαζί με τα συνοδευόμενα κόστη τους, καθώς και σχετική λίστα τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας, για τις οποίες δεν απαιτείται ο προσδιορισμός

αντιπαραδείγματος και για τις οποίες επιλέξιμες δαπάνες αποτελεί το συνολικό κόστος της παρέμβασης, θα συνοδεύουν τον Οδηγό του Προγράμματος.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ

Τα ποσοστά ενίσχυσης των επενδυτικών σχεδίων για το σύνολο των επιλέξιμων δαπανών των επενδυτικών σχεδίων, έχουν ως ακολούθως:

Ποσοστό δημόσιας επιχορήγησης ανά Καθεστώς Ενίσχυσης

Τύπος επιχείρησης \ Τύπος δαπάνης	Δαπάνες εξοικονόμησης ενέργειας (ΓΑΚ (ΕΕ) αριθ. 651/2014 (Άρθρο 38))	Υποστηρικτικές δαπάνες (De Minimis)
Μεσαίες	40%	40%
Μικρές και πολύ Μικρές	50%	

Θα υπάρχει δυνατότητα καταβολής προκαταβολής μέχρι και το 40% της αναλογούσας Δημόσιας Δαπάνης έναντι ισόποσης εγγυητικής επιστολής, από τραπεζικό ή άλλο δημόσιο χρηματοδοτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ελλάδα.

ΥΠΟΒΟΛΗ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΕΝΤΑΞΗ

Για την ένταξή τους στο πρόγραμμα οι δυνητικοί δικαιούχοι θα πρέπει να υποβάλλουν προς αξιολόγηση αίτηση χρηματοδότησης επενδυτικού σχεδίου σύμφωνα με την αναλυτική διαδικασία που θα καθοριστεί στην Πρόσκληση του Προγράμματος. Κατά την υποβολή θα γίνεται ειδική ρητή μνεία για τήρηση των όρων και υποχρεώσεων που απορρέουν από την πηγή χρηματοδότησης (Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας).

Η υποβολή αιτήσεων θα γίνεται υποχρεωτικά μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος του Προγράμματος. Σημειώνεται ότι κατά τον έλεγχο και την αξιολόγηση των προτάσεων θα γίνουν αυστηρές διασταυρώσεις δεδομένων ώστε να επαληθευθεί η ακρίβεια των στοιχείων που περιέχονται στις επενδυτικές προτάσεις και να αποφευχθούν φαινόμενα απάτης σε βάρος του ενωσιακού προϋπολογισμού.

Η αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων **θα είναι συγκριτική**, στο πλαίσιο συνολικής βαθμολογίας που θα προκύπτει βάσει των κάτωθι κριτηρίων:

- K1: Ανηγγεμένη Εξοικονόμηση ετήσιας πρωτογενούς ενέργειας (kWh/m²)
- K2 Ειδική Εξοικονόμηση ετήσιας πρωτογενούς ενέργειας (ανηγμένη στις ώρες λειτουργίας)
- K3 Αποδοτικότητα Επένδυσης: ο λόγος της ετήσιας Εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (kWh/m²) ως προς το κόστος της Επένδυσης (σε ανηγμένα μεγέθη).

Συνολική Βαθμολογία αίτησης επενδυτικού σχεδίου: **K = ΣΚixβi**

Τα κριτήρια και οι συντελεστές βαρύτητας β_i θα περιγράφονται αναλυτικά στην Πρόσκληση του Προγράμματος.

Η ένταξη των επενδυτικών σχεδίων των δικαιούχων στη δράση θα πραγματοποιείται με βάση τη σειρά βαθμολογικής κατάταξης μέχρι εξαντλήσεως των διαθέσιμων πόρων.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η Προδημοσίευση, του Προγράμματος, θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας <https://ypen.gov.gr>

Η παρούσα Προδημοσίευση ουδεμία έννομη δέσμευση του Δημοσίου γεννά ως προς την τελική Πρόσκληση του Προγράμματος και ο κύριος του έργου διατηρεί αναλλοίωτο το δικαίωμα να τροποποιήσει του όρους που αναφέρονται στην παρούσα.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ

(όπως αυτές ορίζονται στη Σύσταση της Επιτροπής 2003/361/ΕΚ)

Άρθρο 1

Επιχείρηση

Επιχείρηση θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ως τέτοιες νοούνται ιδίως οι μονάδες που ασκούν βιοτεχνική ή άλλη δραστηριότητα, ατομικά ή οικογενειακά, προσωπικές εταιρείες ή ενώσεις προσώπων που ασκούν τακτικά μια οικονομική δραστηριότητα.

Άρθρο 2

Αριθμός απασχολούμενων και οικονομικά όρια προσδιορίζονται τις κατηγορίες επιχειρήσεων

1. Η κατηγορία των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) αποτελείται από επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζομένους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατομμύρια ευρώ.
2. Στην κατηγορία των ΜΜΕ, ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζομένους και της οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατομμύρια ευρώ.
3. Στην κατηγορία των ΜΜΕ, ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από δέκα εργαζομένους και της οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατομμύρια ευρώ.

Άρθρο 3

Τύποι επιχειρήσεων που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του αριθμού απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ποσών

1. "Ανεξάρτητη επιχείρηση" είναι κάθε επιχείρηση που δεν χαρακτηρίζεται ως συνεργαζόμενη επιχείρηση κατά την έννοια της παραγράφου 2 ή ως συνδεδεμένη επιχείρηση κατά την έννοια της παραγράφου 3.
2. "Συνεργαζόμενες επιχειρήσεις" είναι όλες οι επιχειρήσεις που δεν χαρακτηρίζονται ως συνδεδεμένες κατά την έννοια της παραγράφου 3 και μεταξύ των οποίων υπάρχει η ακόλουθη σχέση: μια επιχείρηση (ανάντη επιχείρηση) κατέχει, η ίδια ή από κοινού με μία ή περισσότερες συνδεδεμένες

επιχειρήσεις κατά την έννοια της παραγράφου 3, το 25 % ή περισσότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης επιχείρησης (κατάκτη επιχείρηση).

Ωστόσο, μια επιχείρηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως ανεξάρτητη, μη έχουσα δηλαδή συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, ακόμη και εάν το όριο του 25 % καλύπτεται ή υπερκαλύπτεται, εφόσον το ποσοστό αυτό ελέγχεται από τις ακόλουθες κατηγορίες επενδυτών, και υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί δεν είναι, μεμονωμένα ή από κοινού, συνδεδεμένοι κατά την έννοια της παραγράφου 3 με την οικεία επιχείρηση:

α) δημόσιες εταιρείες συμμετοχών, εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου, φυσικά πρόσωπα ή ομάδες φυσικών προσώπων που ασκούν συστηματικά δραστηριότητες σε επενδύσεις επιχειρηματικού κινδύνου ("businessangels") και επενδύουν ίδια κεφάλαια σε μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις, εφόσον το σύνολο της πρότασης σε μια ίδια επιχείρηση δεν υπερβαίνει 1250000 ευρώ·

β) πανεπιστήμια ή ερευνητικά κέντρα μη κερδοσκοπικού σκοπού·

γ) θεσμικοί επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων περιφερειακής ανάπτυξης·

δ) αυτόνομες τοπικές αρχές με ετήσιο προϋπολογισμό μικρότερο από 10 εκατομμύρια ευρώ και λιγότερο από 5000 κατοίκους.

3. "Συνδεδεμένες επιχειρήσεις" είναι οι επιχειρήσεις που διατηρούν μεταξύ τους μια από τις ακόλουθες σχέσεις:

α) μια επιχείρηση κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων άλλης επιχείρησης·

β) μια επιχείρηση έχει το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου άλλης επιχείρησης·

γ) μια επιχείρηση έχει το δικαίωμα να ασκήσει κυριαρχική επιρροή σε άλλη επιχείρηση βάσει σύμβασης που έχει συνάψει με αυτήν ή δυνάμει ρήτρας του καταστατικού αυτής της τελευταίας·

δ) μια επιχείρηση που είναι μέτοχος ή εταίρος άλλης επιχείρησης ελέγχει μόνη της, βάσει συμφωνίας που έχει συνάψει με άλλους μετόχους ή εταίρους της εν λόγω επιχείρησης, την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων αυτής της επιχείρησης.

Τεκμαίρεται ότι δεν υπάρχει κυρίαρχη επιρροή, εφόσον οι επενδυτές που αναφέρονται στην παράγραφο 2 δεύτερο εδάφιο δεν υπεισέρχονται άμεσα ή έμμεσα στη διαχείριση της

εξεταζόμενης επιχείρησης, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων που κατέχουν με την ιδιότητά τους ως μετόχων ή εταίρων.

Συνδεδεμένες θεωρούνται επίσης οι επιχειρήσεις που διατηρούν μια από τις σχέσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο μέσω μιας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων ή με τους επενδυτές που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

Οι επιχειρήσεις που διατηρούν μια από τις εν λόγω σχέσεις μέσω ενός φυσικού προσώπου ή ομάδας φυσικών προσώπων που ενεργούν από κοινού θεωρούνται επίσης συνδεδεμένες επιχειρήσεις καθόσον ασκούν το σύνολο ή τμήμα των δραστηριοτήτων τους στην ίδια αγορά ή σε όμορες αγορές.

Ως όμορη αγορά θεωρείται η αγορά ενός προϊόντος ή υπηρεσίας που βρίσκεται αμέσως ανάντη ή κατάντη της σχετικής αγοράς.

4. Εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στην παράγραφο 2 δεύτερο εδάφιο, μια επιχείρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί ΜΜΕ, εάν το 25 % ή περισσότερο του κεφαλαίου της ή των δικαιωμάτων ψήφου της ελέγχεται, άμεσα ή έμμεσα, από έναν ή περισσότερους δημόσιους οργανισμούς ή δημόσιους φορείς, μεμονωμένα ή από κοινού.

5. Μια επιχείρηση δύναται να υποβάλει δηλώσεις σχετικά με την ιδιότητά της ως ανεξάρτητης, συνεργαζόμενης ή συνδεδεμένης επιχείρησης, καθώς και σχετικά με τα στοιχεία που αφορούν τα αριθμητικά όρια που αναφέρονται στο άρθρο 2. Η δήλωση αυτή μπορεί να υποβληθεί ακόμη και εάν η διασπορά κεφαλαίου δεν επιτρέπει να καθοριστεί ποιος το κατέχει εφόσον η επιχείρηση δηλώνει υπεύθυνα ότι μπορεί εύλογα να υποθέσει ότι δεν ανήκει, κατά ποσοστό 25 % ή περισσότερο, σε μια επιχείρηση ή, από κοινού, σε περισσότερες επιχειρήσεις που είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους ή μέσω φυσικών προσώπων ή ομάδας φυσικών προσώπων. Οι δηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται με την επιφύλαξη των ελέγχων και εξακριβώσεων που προβλέπονται από τις εθνικές ή κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις.

Άρθρο 4

Στοιχεία για τον υπολογισμό του αριθμού απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ποσών και περίοδος αναφοράς

1. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του αριθμού απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ποσών είναι εκείνα που αφορούν την τελευταία κλεισμένη διαχειριστική χρήση και υπολογίζονται σε ετήσια βάση. Λαμβάνονται υπόψη κατά την ημερομηνία κλεισίματος των λογαριασμών. Το ύψος του κύκλου εργασιών υπολογίζεται χωρίς το φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και χωρίς άλλους έμμεσους δασμούς.

2. Όταν, κατά την ημερομηνία κλεισίματος των λογαριασμών και σε ετήσια βάση, μια επιχείρηση βρίσκεται πάνω ή κάτω από τα όρια τα σχετικά με τον αριθμό απασχολούμενων ή τα χρηματοοικονομικά όρια που αναφέρονται στο άρθρο 2, η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την απόκτηση ή την απώλεια της ιδιότητας της μεσαίας, μικρής ή πολύ μικρής επιχείρησης μόνον εάν το φαινόμενο επαναληφθεί επί δύο διαδοχικά οικονομικά έτη.

3. Στην περίπτωση νεοσύστατων επιχειρήσεων, οι λογαριασμοί των οποίων δεν έχουν κλείσει ακόμη, τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη πρέπει να προκύπτουν από αξιόπιστες εκτιμήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους.

Άρθρο 5

Ο αριθμός απασχολούμενων

Ο αριθμός απασχολούμενων ατόμων αντιστοιχεί στον αριθμό ετήσιων μονάδων εργασίας (ΕΜΕ), δηλαδή στον αριθμό εργαζομένων πλήρους απασχόλησης που εργάστηκαν στηνεξεταζόμενη επιχείρηση ή για λογαριασμό αυτής επί ολόκληρο το υπόψη έτος. Τα άτομα που δεν εργάστηκαν ολόκληρο το έτος, οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης, ανεξάρτητα από τη διάρκεια, και οι εργαζόμενοι σε εποχική βάση αντιστοιχούν σε κλάσματα των ΕΜΕ. Στον αριθμό απασχολούμενων περιλαμβάνονται:

α) οι μισθωτοί

β) τα άτομα που εργάζονται για την επιχείρηση, έχουν σχέση εξάρτησης προς αυτήν και εξομοιούνται με μισθωτούς με βάση το εθνικό δίκαιο·

γ) οι ιδιοκτήτες επιχειρηματίες

δ) οι εταίροι που ασκούν τακτική δραστηριότητα εντός της επιχείρησης και προσπορίζονται οικονομικά πλεονεκτήματα από την επιχείρηση.

Οι μαθητευόμενοι ή οι σπουδαστές που βρίσκονται σε επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο σύμβασης μαθητείας ή επαγγελματικής κατάρτισης δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό απασχολούμενων. Η διάρκεια των αδειών μητρότητας ή των γονικών αδειών δεν συνυπολογίζεται.

Άρθρο 6

Καθορισμός των στοιχείων της επιχείρησης

1. Στην περίπτωση ανεξάρτητης επιχείρησης, ο καθορισμός των στοιχείων, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού απασχολούμενων, πραγματοποιείται αποκλειστικά με βάση τους λογαριασμούς αυτής της επιχείρησης.

2. Στην περίπτωση επιχείρησης που συνεργάζεται ή συνδέεται με άλλες επιχειρήσεις, ο καθορισμός των στοιχείων, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού απασχολούμενων, γίνεται με βάση τους λογαριασμούς και τα λοιπά στοιχεία της επιχείρησης, ή -εφόσον υπάρχουν- τους ενοποιημένους λογαριασμούς της επιχείρησης, ή τους ενοποιημένους λογαριασμούς στους οποίους περιλαμβάνεται και η εξεταζόμενη επιχείρηση βάσει ενοποίησης.

Στα στοιχεία που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο προστίθενται τα στοιχεία των επιχειρήσεων που ενδεχομένως συνεργάζονται με την εξεταζόμενη επιχείρηση, οι οποίες βρίσκονται ακριβώς ανάντη ή κατάντη της εν λόγω επιχείρησης. Τα στοιχεία συγκεντρώνονται κατ' αναλογία προς το ποσοστό συμμετοχής στο κεφάλαιο ή στα δικαιώματα ψήφου (το υψηλότερο από τα δύο αυτά ποσοστά). Σε περίπτωση διασταυρωμένης συμμετοχής, λαμβάνεται υπόψη το υψηλότερο των ποσοστών αυτών. Στα

στοιχεία που αναφέρονται στο πρώτο και το δεύτερο εδάφιο προστίθεται το 100 % των στοιχείων των επιχειρήσεων που ενδεχομένως συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την εξεταζόμενη επιχείρηση και τα οποία δεν περιλαμβάνονται ήδη στους λογαριασμούς βάσει ενοποίησης.

3. Για την εφαρμογή της παραγράφου 2, τα στοιχεία των επιχειρήσεων που συνεργάζονται με την εξεταζόμενη επιχείρηση προκύπτουν από τους λογαριασμούς και τα λοιπά στοιχεία, ενοποιημένα εφόσον υπάρχουν, στα οποία προστίθεται το 100 % των στοιχείων των επιχειρήσεων που συνδέονται με τις συνεργαζόμενες αυτές επιχειρήσεις, εκτός εάν τα στοιχεία τους περιλαμβάνονται ήδη βάσει ενοποίησης.

Για την εφαρμογή της παραγράφου 2, τα στοιχεία των επιχειρήσεων που συνδέονται με την εξεταζόμενη επιχείρηση προκύπτουν από τους λογαριασμούς και τα λοιπά στοιχεία τους, ενοποιημένα εφόσον υπάρχουν. Στα στοιχεία αυτά προστίθενται κατ' αναλογία τα στοιχεία των επιχειρήσεων που ενδεχομένως συνεργάζονται με τις συνδεδεμένες αυτές επιχειρήσεις, οι οποίες βρίσκονται ακριβώς ανάντη ή κατάντη αυτών, εάν δεν περιλαμβάνονται ήδη στους ενοποιημένους λογαριασμούς σε αναλογία τουλάχιστον ισοδύναμη με το ποσοστό που ορίζεται στην παράγραφο 2 δεύτερο εδάφιο.

4. Όταν ο αριθμός απασχολούμενων δεδομένης επιχείρησης δεν προκύπτει από τους ενοποιημένους λογαριασμούς, υπολογίζεται συγκεντρώνοντας κατ' αναλογία τα στοιχεία τα σχετικά με τις επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την εν λόγω επιχείρηση, και προσθέτοντας τα στοιχεία τα σχετικά με τις επιχειρήσεις που συνδέονται μαζί της.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ - ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Όπως αυτή ορίζεται στις Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων (2014/C 249/01)

«Προβληματική Επιχείρηση»: η επιχείρηση για την οποία συντρέχει τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. εάν πρόκειται για εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (πλην ΜΜΕ που δεν έχει συμπληρώσει τριετία από τη σύστασή της ή, όσον αφορά την επιλεξιμότητα για ενίσχυση χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου, ΜΜΕ που δεν έχει συμπληρώσει επταετία από την πρώτη εμπορική της πώληση, η οποία πληροί τα κριτήρια για επενδύσεις χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου κατόπιν ελέγχου με τη δέουσα επιμέλεια από τον επιλεγμένο ενδιάμεσο χρηματοπιστωτικό οργανισμό), όταν έχει απολεσθεί πάνω από το ήμισυ του εγγεγραμμένου της κεφαλαίου λόγω συσσωρευμένων ζημιών. Αυτό ισχύει όταν από την αφαίρεση των συσσωρευμένων ζημιών από τα αποθεματικά (και όλα τα άλλα στοιχεία που θεωρούνται εν γένει ως μέρος των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας) προκύπτει αρνητικό σωρευτικό ποσό που υπερβαίνει το ήμισυ του εγγεγραμμένου κεφαλαίου. Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης, ο όρος «εταιρεία περιορισμένης ευθύνης» παραπέμπει ειδικότερα στα είδη εταιρειών που αναφέρονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2013/34/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (1) και ο όρος «κεφάλαιο» περιλαμβάνει, ενδεχομένως, και κάθε διαφορά από έκδοση υπέρ το άρτιο·
2. εάν πρόκειται για εταιρεία στην οποία τουλάχιστον ορισμένα μέλη έχουν απεριόριστη ευθύνη για τα χρέη της εταιρείας (πλην ΜΜΕ που δεν έχει συμπληρώσει τριετία από τη σύστασή της ή, όσον αφορά την επιλεξιμότητα για ενίσχυση χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου, ΜΜΕ που δεν έχει συμπληρώσει επταετία από την πρώτη εμπορική της πώληση, η οποία πληροί τα κριτήρια για επενδύσεις χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου κατόπιν ελέγχου με τη δέουσα επιμέλεια από τον επιλεγμένο ενδιάμεσο χρηματοπιστωτικό οργανισμό), εφόσον έχει απολεσθεί πάνω από το ήμισυ του κεφαλαίου της, όπως εμφανίζεται στους λογαριασμούς της εταιρείας, λόγω συσσωρευμένων ζημιών. Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης, ο όρος «εταιρεία στην οποία τουλάχιστον ορισμένα μέλη έχουν απεριόριστη ευθύνη για τα χρέη της εταιρείας» παραπέμπει ειδικότερα στα είδη εταιρειών που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας 2013/34/ΕΕ·
3. εάν πρόκειται για εταιρεία που υπάγεται σε συλλογική πτωχευτική διαδικασία ή πληροί τις προϋποθέσεις του εθνικού δικαίου που τη διέπει όσον αφορά την υπαγωγή της σε συλλογική πτωχευτική διαδικασία μετά από αίτημα των πιστωτών της·
4. εάν πρόκειται για επιχείρηση που έχει λάβει ενίσχυση διάσωσης και δεν έχει ακόμη αποπληρώσει το δάνειο ή λύσει τη σύμβαση εγγύησης ή που έχει λάβει ενίσχυση αναδιάρθρωσης και υπόκειται ακόμη σε σχέδιο αναδιάρθρωσης·
5. εάν πρόκειται για άλλη επιχείρηση εκτός ΜΜΕ, εφόσον τα τελευταία δύο έτη: α) ο δείκτης χρέους προς ίδια κεφάλαια της επιχείρησης είναι υψηλότερος του 7,5 και β) ο δείκτης κάλυψης χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων της επιχείρησης (EBITDA interestcoverageratio) είναι κάτω του 1,0.